

เอกสารประกอบการบรรยาย

วิชา คม240 เคมีอินทรีย์

ธาตุเรพรีเซนเททีฟ และธาตุทรานสิชัน

อาจารย์ ดร. วีรินทร์ดา ทะปะละ
สาขาวิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ปีการศึกษา 1/2564

1. ตารางธาตุ

IUPAC Periodic Table of the Elements

IUPAC Periodic Table of the Elements																																			
1 H hydrogen 1.008 [1.0078, 1.0082]																2 He helium 4.0026																			
3 Li lithium 6.94 [6.938, 6.997]		4 Be beryllium 9.0122												10 Ne neon 20.180																					
11 Na sodium 22.990		12 Mg magnesium 24.305 [24.304, 24.307]												18 Ar argon 39.948																					
19 K potassium 39.098		20 Ca calcium 40.078(4)		21 Sc scandium 44.956		22 Ti titanium 47.867		23 V vanadium 50.942		24 Cr chromium 51.996		25 Mn manganese 54.938		26 Fe iron 55.845(2)		27 Co cobalt 58.933		28 Ni nickel 58.693		29 Cu copper 63.546(3)		30 Zn zinc 65.38(2)		31 Ga gallium 69.723		32 Ge germanium 72.630(8)		33 As arsenic 74.922		34 Se selenium 78.971(8)		35 Br bromine 79.904 [79.901, 79.907]		36 Kr krypton 83.798(2)	
37 Rb rubidium 85.468		38 Sr strontium 87.62		39 Y yttrium 88.906		40 Zr zirconium 91.224(2)		41 Nb niobium 92.906		42 Mo molybdenum 95.95		43 Tc technetium		44 Ru ruthenium 101.07(2)		45 Rh rhodium 102.91		46 Pd palladium 106.42		47 Ag silver 107.87		48 Cd cadmium 112.41		49 In indium 114.82		50 Sn tin 118.71		51 Sb antimony 121.76		52 Te tellurium 127.60(3)		53 I iodine 126.90		54 Xe xenon 131.29	
55 Cs caesium 132.91		56 Ba barium 137.33		57-71 lanthanoids		72 Hf hafnium 178.49(2)		73 Ta tantalum 180.95		74 W tungsten 183.84		75 Re rhenium 186.21		76 Os osmium 190.23(3)		77 Ir iridium 192.22		78 Pt platinum 195.08		79 Au gold 196.97		80 Hg mercury 200.59		81 Tl thallium 204.38 [204.38, 204.39]		82 Pb lead 207.2		83 Bi bismuth 208.98		84 Po polonium		85 At astatine		86 Rn radon	
87 Fr francium		88 Ra radium		89-103 actinoids		104 Rf rutherfordium		105 Db dubnium		106 Sg seaborgium		107 Bh bohrium		108 Hs hassium		109 Mt meitnerium		110 Ds darmstadtium		111 Rg roentgenium		112 Cn copernicium		113 Nh nihonium		114 Fl flerovium		115 Mc moscovium		116 Lv livermorium		117 Ts tennessine		118 Og oganesson	
57 La lanthanum 138.91		58 Ce cerium 140.12		59 Pr praseodymium 140.91		60 Nd neodymium 144.24		61 Pm promethium		62 Sm samarium 150.36(2)		63 Eu europium 151.96		64 Gd gadolinium 157.25(3)		65 Tb terbium 158.93		66 Dy dysprosium 162.50		67 Ho holmium 164.93		68 Er erbium 167.26		69 Tm thulium 168.93		70 Yb ytterbium 173.05		71 Lu lutetium 174.97							
89 Ac actinium 232.04		90 Th thorium 232.04		91 Pa protactinium 231.04		92 U uranium 238.03		93 Np neptunium		94 Pu plutonium		95 Am americium		96 Cm curium		97 Bk berkelium		98 Cf californium		99 Es einsteinium		100 Fm fermium		101 Md mendelevium		102 No nobelium		103 Lr lawrencium							

ATIONAL UNION OF
ND APPLIED CHEMISTRY

INTERNATIONAL UNION OF
PURE AND APPLIED CHEMISTRY

For notes and updates to this table, see www.iupac.org. This version is dated 28 November 2016.

Copyright © 2016 IUPAC, the International Union of Pure and Applied Chemistry.

International Union of Pure and Applied Chemistry / Sci-News.com.

เลขอะตอม 113 = Nihonium (Nh)

เลขอะตอม 115 = Moscovium (Mc)

เลขอะตอม 117 = Tennessine (Ts)

เลขอะตอม 118 = Oganesson (Og)

ธาตุและสัญลักษณ์ของธาตุบางตัว “ตัวอักษร 1-2 ตัว โดยตัวอักษรตัวแรกเป็นตัวพิมพ์ใหญ่”

Name	Symbol	Name	Symbol	Name	Symbol
Aluminum	Al	Fluorine	F	Oxygen	O
Arsenic	As	Gold	Au	Phosphorus	P
Barium	Ba	Hydrogen	H	Platinum	Pt
Bismuth	Bi	Iodine	I	Potassium	K
Bromine	Br	Iron	Fe	Silicon	Si
Calcium	Ca	Lead	Pb	Silver	Ag
Carbon	C	Magnesium	Mg	Sodium	Na
Chlorine	Cl	Manganese	Mn	Sulfur	S
Chromium	Cr	Mercury	Hg	Tin	Sn
Cobalt	Co	Nickel	Ni	Tungsten	W
Copper	Cu	Nitrogen	N	Zinc	Zn

* ชื่อในภาษาละตินของธาตุบางตัว

Copper = Cuprum (Cu)

Gold = Aurum (Au)

Iron = Ferum (Fe)

Lead = Plumbum (Pb)

Mercury = Hydragerum (Hg)

Sodium = Natrium (Na)

Silver = Argentum (Ag)

Tungsten = Wolfram (W)

Potassium = Kalium (K)

ลักษณะสำคัญของธาตุในตารางธาตุ

- ❑ จัดเรียงธาตุตามลำดับของเลขอะตอมจากน้อยไปมาก
- ❑ แถวในแนวนอน เรียกว่า “คาบ (period)” ซึ่งมีทั้งหมด 7 คาบ
- ❑ ธาตุที่อยู่ในหมู่เดียวกันมีจำนวนเวเลนซ์อิเล็กตรอนเท่ากัน จึงทำให้มีสมบัติเคมีคล้ายคลึงกัน
- ❑ ธาตุในหมู่ย่อย A (IA - VIIIA) มีเวเลนซ์อิเล็กตรอนเท่ากับเลขที่ของหมู่ เช่น ธาตุในหมู่ IA และ IIA จะมีเวเลนซ์อิเล็กตรอนเท่ากับ 1 และ 2 ตามลำดับ
- ❑ ธาตุในคาบเดียวกันมีจำนวนระดับพลังงานเท่ากัน และเท่ากับเลขที่ของคาบ
- ❑ ชื่อเรียกชื่อเฉพาะหมู่
  - หมู่ 1A $\Rightarrow$ โลหะอัลคาไลน์ (Alkali metal) : Li Na K Rb Cs Fr
  - หมู่ 2A $\Rightarrow$ โลหะอัลคาไลน์เอิร์ท (Alkali earth metal): Be Mg Ca Sr Ba Ra
  - หมู่ 7A $\Rightarrow$ ฮาโลเจน (Halogen) : F Cl Br I At
  - หมู่ 8A $\Rightarrow$ แก๊สเฉื่อย (Inert/Noble gas) : He Ne Ar Kr Xe Rn

- แถวในแนวนอน เรียกว่า “คาบ (period)” ซึ่งมีทั้งหมด 7 คาบ
- แถวในแนวตั้ง เรียกว่า “หมู่ (group)” ซึ่งมีทั้งหมด 18 หมู่ (มีตัวเลขกำกับ)

	1 1A																	18 8A
1	1 H 1s ¹	2 2A											13 3A	14 4A	15 5A	16 6A	17 7A	2 He 1s ²
2	3 Li 2s ¹	4 Be 2s ²											5 B 2s ² 2p ¹	6 C 2s ² 2p ²	7 N 2s ² 2p ³	8 O 2s ² 2p ⁴	9 F 2s ² 2p ⁵	10 Ne 2s ² 2p ⁶
3	11 Na 3s ¹	12 Mg 3s ²	3 3B	4 4B	5 5B	6 6B	7 7B	8 8B		10 10B	11 1B	12 2B	13 Al 3s ² 3p ¹	14 Si 3s ² 3p ²	15 P 3s ² 3p ³	16 S 3s ² 3p ⁴	17 Cl 3s ² 3p ⁵	18 Ar 3s ² 3p ⁶
4	19 K 4s ¹	20 Ca 4s ²	21 Sc 4s ² 3d ¹	22 Ti 4s ² 3d ²	23 V 4s ² 3d ³	24 Cr 4s ¹ 3d ⁵	25 Mn 4s ² 3d ⁵	26 Fe 4s ² 3d ⁶	27 Co 4s ² 3d ⁷	28 Ni 4s ² 3d ⁸	29 Cu 4s ¹ 3d ¹⁰	30 Zn 4s ² 3d ¹⁰	31 Ga 4s ² 4p ¹	32 Ge 4s ² 4p ²	33 As 4s ² 4p ³	34 Se 4s ² 4p ⁴	35 Br 4s ² 4p ⁵	36 Kr 4s ² 4p ⁶
5	37 Rb 5s ¹	38 Sr 5s ²	39 Y 5s ² 4d ¹	40 Zr 5s ² 4d ²	41 Nb 5s ¹ 4d ⁴	42 Mo 5s ¹ 4d ⁵	43 Tc 5s ² 4d ⁵	44 Ru 5s ¹ 4d ⁷	45 Rh 5s ¹ 4d ⁸	46 Pd 4d ¹⁰	47 Ag 5s ¹ 4d ¹⁰	48 Cd 5s ² 4d ¹⁰	49 In 5s ² 5p ¹	50 Sn 5s ² 5p ²	51 Sb 5s ² 5p ³	52 Te 5s ² 5p ⁴	53 I 5s ² 5p ⁵	54 Xe 5s ² 5p ⁶
6	55 Cs 6s ¹	56 Ba 6s ²	57 La 6s ² 5d ¹	72 Hf 6s ² 5d ²	73 Ta 6s ² 5d ³	74 W 6s ² 5d ⁴	75 Re 6s ² 5d ⁵	76 Os 6s ² 5d ⁶	77 Ir 6s ² 5d ⁷	78 Pt 6s ¹ 5d ⁹	79 Au 6s ¹ 5d ¹⁰	80 Hg 6s ² 5d ¹⁰	81 Tl 6s ² 6p ¹	82 Pb 6s ² 6p ²	83 Bi 6s ² 6p ³	84 Po 6s ² 6p ⁴	85 At 6s ² 6p ⁵	86 Rn 6s ² 6p ⁶
7	87 Fr 7s ¹	88 Ra 7s ²	89 Ac 7s ² 6d ¹	104 Rf 7s ² 6d ²	105 Db 7s ² 6d ³	106 Sg 7s ² 6d ⁴	107 Bh 7s ² 6d ⁵	108 Hs 7s ² 6d ⁶	109 Mt 7s ² 6d ⁷	110 Ds 7s ² 6d ⁸	111 Rg 7s ² 6d ⁹	112 7s ² 6d ¹⁰	113 7s ² 7p ¹	114 7s ² 7p ²	115 7s ² 7p ³	116 7s ² 7p ⁴	(117)	118 7s ² 7p ⁶
				58 Ce 6s ² 4f ¹ 5d ¹	59 Pr 6s ² 4f ³	60 Nd 6s ² 4f ⁴	61 Pm 6s ² 4f ⁵	62 Sm 6s ² 4f ⁶	63 Eu 6s ² 4f ⁷	64 Gd 6s ² 4f ⁷ 5d ¹	65 Tb 6s ² 4f ⁹	66 Dy 6s ² 4f ¹⁰	67 Ho 6s ² 4f ¹¹	68 Er 6s ² 4f ¹²	69 Tm 6s ² 4f ¹³	70 Yb 6s ² 4f ¹⁴	71 Lu 6s ² 4f ¹⁴ 5d ¹	
				90 Th 7s ² 6d ²	91 Pa 7s ² 5f ² 6d ¹	92 U 7s ² 5f ³ 6d ¹	93 Np 7s ² 5f ⁴ 6d ¹	94 Pu 7s ² 5f ⁶	95 Am 7s ² 5f ⁷	96 Cm 7s ² 5f ⁷ 6d ¹	97 Bk 7s ² 5f ⁹	98 Cf 7s ² 5f ¹⁰	99 Es 7s ² 5f ¹¹	100 Fm 7s ² 5f ¹²	101 Md 7s ² 5f ¹³	102 No 7s ² 5f ¹⁴	103 Lr 7s ² 5f ¹⁴ 6d ¹	

58 Ce	59 Pr	60 Nd	61 Pm	62 Sm	63 Eu	64 Gd	65 Tb	66 Dy	67 Ho	68 Er	69 Tm	70 Yb	71 Lu
90 Th	91 Pa	92 U	93 Np	94 Pu	95 Am	96 Cm	97 Bk	98 Cf	99 Es	100 Fm	101 Md	102 No	103 Lr

- ❖ ธาตุเรพรีเซนเตติฟ หรือ ธาตุหมู่หลัก (Main group or Representative)
ธาตุหมู่ 1A–7A ซึ่งชั้นย่อย s และ p ของเลขควอนตัมหลักสูงสุดมีอิเล็กตรอนบรรจุไม่เต็ม
- ❖ แก๊สเฉื่อย (Inert gas or Noble gas)
ธาตุหมู่ 8A ซึ่งชั้นย่อย p มีอิเล็กตรอนบรรจุเต็ม ยกเว้น He ที่มีการจัดเรียงเป็น $1s^2$
- ❖ ธาตุทรานซิชัน (Transition)
ธาตุหมู่ 1B และ 3B–8B ซึ่งชั้นย่อย d มีอิเล็กตรอนบรรจุไม่เต็ม
- ❖ ธาตุที่ไม่ใช่ทั้งเรพรีเซนเตติฟและธาตุทรานซิชัน
ธาตุหมู่ 2B คือ Zn, Cd และ Hg
- ❖ ธาตุทรานซิชันชั้นใน (Inner transition)
ชั้นย่อย f มีอิเล็กตรอนบรรจุไม่เต็ม
  - แลนทาไนด์ (Lanthanide) หรือ ธาตุแร่หายาก (rare earth)
ธาตุที่มีเลขอะตอมตั้งแต่ 58 ถึง 71
  - แอกทิไนด์ (Actinide) หรือ ธาตุแร่หายากหนัก (heavy rare earth)
ธาตุที่มีเลขอะตอมตั้งแต่ 90 ถึง 103

การจำแนกกลุ่มธาตุ: โลหะ กึ่งโลหะ และอโลหะ

1 1A	2 2A											13 3A	14 4A	15 5A	16 6A	17 7A	18 8A
1 H	2 He											5 B	6 C	7 N	8 O	9 F	10 Ne
3 Li	4 Be											13 Al	14 Si	15 P	16 S	17 Cl	18 Ar
11 Na	12 Mg	3 3B	4 4B	5 5B	6 6B	7 7B	8 8B	9 8B	10 8B	11 1B	12 2B	13 Ga	14 Ge	15 As	16 Se	17 Br	18 Kr
19 K	20 Ca	21 Sc	22 Ti	23 V	24 Cr	25 Mn	26 Fe	27 Co	28 Ni	29 Cu	30 Zn	31 Ga	32 Ge	33 As	34 Se	35 Br	36 Kr
37 Rb	38 Sr	39 Y	40 Zr	41 Nb	42 Mo	43 Tc	44 Ru	45 Rh	46 Pd	47 Ag	48 Cd	49 In	50 Sn	51 Sb	52 Te	53 I	54 Xe
55 Cs	56 Ba	57 La	72 Hf	73 Ta	74 W	75 Re	76 Os	77 Ir	78 Pt	79 Au	80 Hg	81 Tl	82 Pb	83 Bi	84 Po	85 At	86 Rn
87 Fr	88 Ra	89 Ac	104 Rf	105 Db	106 Sg	107 Bh	108 Hs	109 Mt	110 Ds	111 Rg	112	113	114	115	116	(117)	118

Metals	58 Ce	59 Pr	60 Nd	61 Pm	62 Sm	63 Eu	64 Gd	65 Tb	66 Dy	67 Ho	68 Er	69 Tm	70 Yb	71 Lu
Metalloids	90 Th	91 Pa	92 U	93 Np	94 Pu	95 Am	96 Cm	97 Bk	98 Cf	99 Es	100 Fm	101 Md	102 No	103 Lr
Nonmetals														

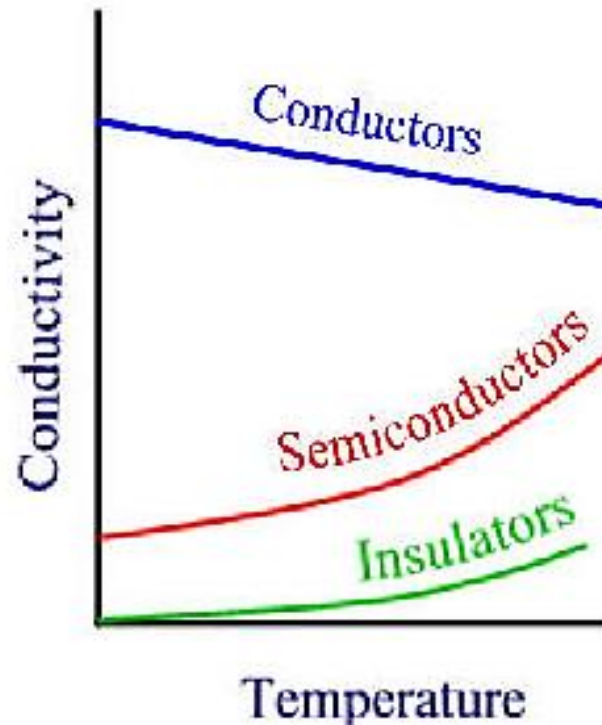
*ธาตุที่เป็นโลหะและอโลหะถูกแยกออกจากกันด้วยเส้นขั้นบันได โดยทางซ้ายของเส้นขั้นบันไดเป็นโลหะ ทางขวาของเส้นขั้นบันไดเป็นอโลหะ ส่วนธาตุที่อยู่ชิดเส้นขั้นบันไดจะมีสมบัติก้ำกึ่งระหว่างโลหะกับอโลหะ เรียกธาตุพวกนี้ว่า ธาตุกึ่งโลหะ (Metalloid)

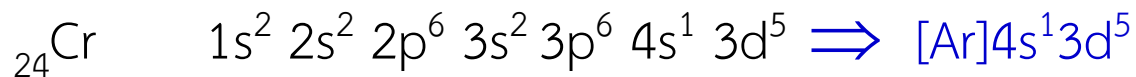
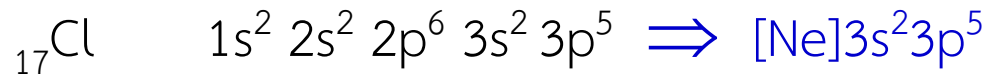
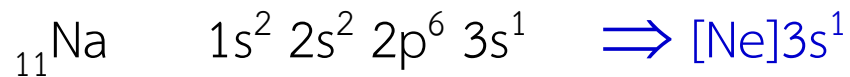
สมบัติของโลหะ	สมบัติของอโลหะ
1. เป็นของแข็งที่อุณหภูมิห้อง ยกเว้นปรอทเป็นของเหลว 2. มันวาว 3. นำไฟฟ้าและความร้อนได้ดีที่อุณหภูมิปกติ แต่ที่อุณหภูมิสูงจะนำไฟฟ้าได้น้อยลง 4. เคาะจะมีเสียงดังกังวาน 5. แข็งและเหนียว สามารถทำให้เป็นแผ่นและเป็นเส้นได้ 6. มีจุดหลอมเหลวและจุดเดือดสูง 7. มีความหนาแน่นสูง	1. มีได้ทั้ง 3 สถานะ คือ ของแข็ง เช่น กำมะถัน; ของเหลว เช่น โบรมีน; แก๊ส เช่น ออกซิเจน คลอรีน ไนโตรเจน 2. ไม่เป็นมันวาว 3. ไม่นำไฟฟ้าและไม่นำความร้อน ยกเว้นแกรไฟต์ 4. เคาะจะไม่มีเสียงกังวาน 5. ส่วนมากเปราะ ไม่สามารถตีเป็นแผ่นหรือเส้นได้ 6. ส่วนมากมีจุดหลอมเหลวและจุดเดือดต่ำ ยกเว้น คาร์บอน ซิลิกอน และกำมะถัน 7. มีความหนาแน่นต่ำ

การนำไฟฟ้าและความร้อน

- ตัวนำ (Conductor) นำไฟฟ้าและความร้อนได้ดี แต่การนำไฟฟ้าลดลงเมื่ออุณหภูมิสูงขึ้น
- ฉนวน (Insulator) นำไฟฟ้าและความร้อนได้น้อย หรือแทบไม่นำไฟฟ้าและความร้อน แต่การนำไฟฟ้าสูงขึ้นเมื่ออุณหภูมิสูงขึ้น
- กึ่งตัวนำ (Semiconductor) นำไฟฟ้าได้ แต่การนำจะสูงขึ้นเมื่ออุณหภูมิสูงขึ้น

❑ การจำแนกกลุ่มธาตุตามชนิดชั้นย่อยที่ใช้บรรจุอิเล็กตรอนวงนอกสุด

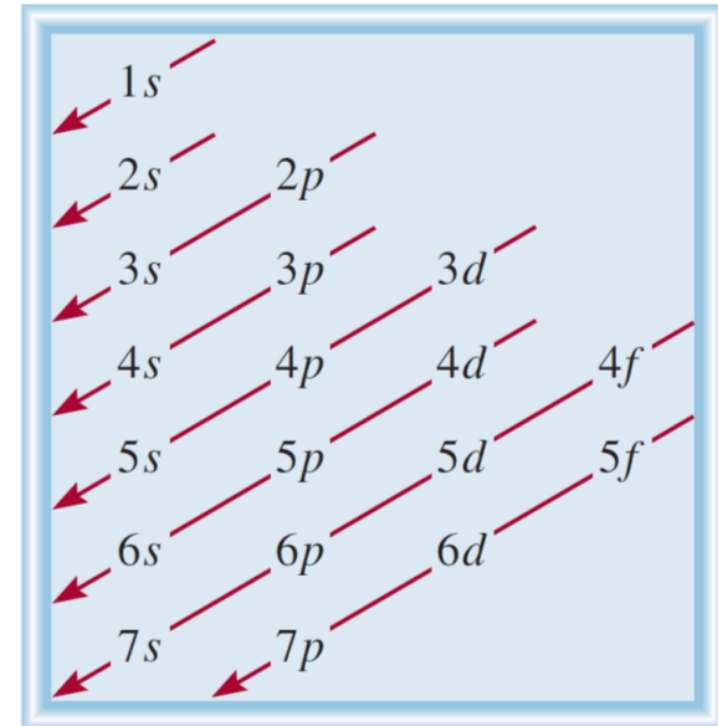
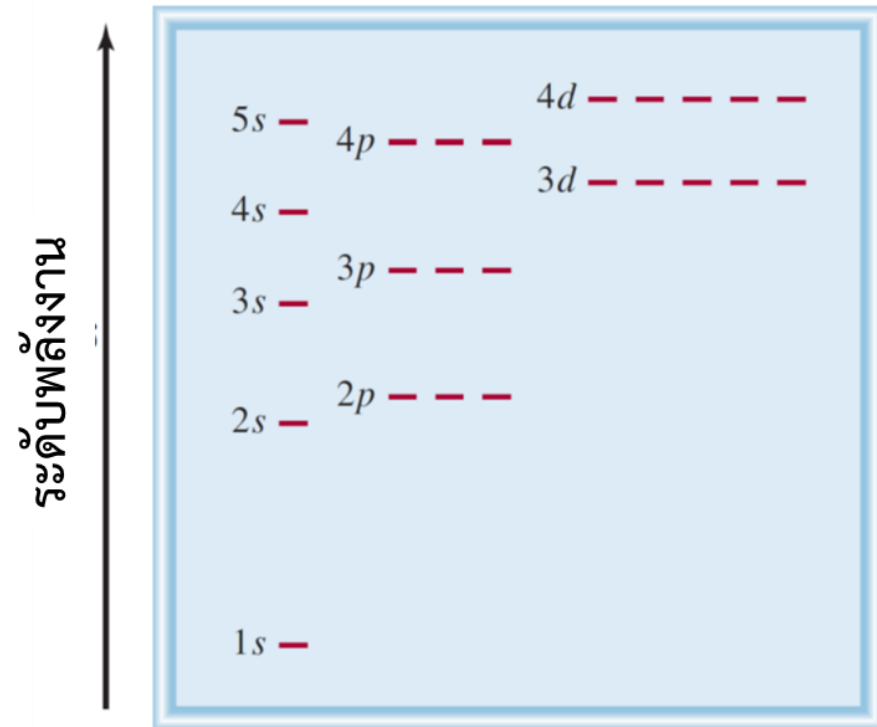

1s		1s
2s		2p
3s		3p
4s	3d	4p
5s	4d	5p
6s	5d	6p
7s	6d	7p

4f
5f

2. การจัดเรียงอิเล็กตรอน (Electron configuration)

“ต้องเติมอิเล็กตรอนในระดับพลังงานต่ำทำให้เต็มก่อน แล้วจึงเติมในออร์บิทัลที่พลังงานสูงขึ้น”

s -orbital มี 1 ออร์บิทัล → บรรจุอิเล็กตรอนได้มากที่สุด 2 ตัว
 p -orbital มี 3 ออร์บิทัล → บรรจุอิเล็กตรอนได้มากที่สุด 6 ตัว
 d -orbital มี 5 ออร์บิทัล → บรรจุอิเล็กตรอนได้มากที่สุด 10 ตัว
 f -orbital มี 7 ออร์บิทัล → บรรจุอิเล็กตรอนได้มากที่สุด 14 ตัว

การจัดอิเล็กตรอนในสถานะพื้น (ground state) ของอะตอม

Atomic Number	Symbol	Electron Configuration
1	H	$1s^1$
2	He	$1s^2$
3	Li	$[\text{He}]2s^1$
4	Be	$[\text{He}]2s^2$
5	B	$[\text{He}]2s^22p^1$
6	C	$[\text{He}]2s^22p^2$
7	N	$[\text{He}]2s^22p^3$
8	O	$[\text{He}]2s^22p^4$
9	F	$[\text{He}]2s^22p^5$
10	Ne	$[\text{He}]2s^22p^6$
11	Na	$[\text{Ne}]3s^1$
12	Mg	$[\text{Ne}]3s^2$
13	Al	$[\text{Ne}]3s^23p^1$
14	Si	$[\text{Ne}]3s^23p^2$
15	P	$[\text{Ne}]3s^23p^3$
16	S	$[\text{Ne}]3s^23p^4$
17	Cl	$[\text{Ne}]3s^23p^5$
18	Ar	$[\text{Ne}]3s^23p^6$
19	K	$[\text{Ar}]4s^1$
20	Ca	$[\text{Ar}]4s^2$

Atomic Number	Symbol	Electron Configuration
21	Sc	$[\text{Ar}]4s^23d^1$
22	Ti	$[\text{Ar}]4s^23d^2$
23	V	$[\text{Ar}]4s^23d^3$
24	Cr	$[\text{Ar}]4s^13d^5$
25	Mn	$[\text{Ar}]4s^23d^5$
26	Fe	$[\text{Ar}]4s^23d^6$
27	Co	$[\text{Ar}]4s^23d^7$
28	Ni	$[\text{Ar}]4s^23d^8$
29	Cu	$[\text{Ar}]4s^13d^{10}$
30	Zn	$[\text{Ar}]4s^23d^{10}$
31	Ga	$[\text{Ar}]4s^23d^{10}4p^1$
32	Ge	$[\text{Ar}]4s^23d^{10}4p^2$
33	As	$[\text{Ar}]4s^23d^{10}4p^3$
34	Se	$[\text{Ar}]4s^23d^{10}4p^4$
35	Br	$[\text{Ar}]4s^23d^{10}4p^5$
36	Kr	$[\text{Ar}]4s^23d^{10}4p^6$
37	Rb	$[\text{Kr}]5s^1$

3. ธาตุเรพรีเซนเททีฟ

ธาตุเรพรีเซนเททีฟ (Representative element) หรือ ธาตุหมู่หลัก (Main group element) คือ ธาตุที่มีเวเลนซ์อิเล็กตรอนบรรจุใน s - และ p -orbital โดยที่ใน d - และ f -orbital อาจจะไม่มียอิเล็กตรอนอยู่เลย หรือมีบรรจุอยู่เต็มหมดแล้ว

IA								VIIIA
	IIA	IIIA	IVA	VA	VIA	VIIA		He
H								
Li	Be	B	C	N	O	F		Ne
Na	Mg	Al	Si	P	S	Cl		Ar
K	Ca	Ga	Ge	As	Se	Br		Kr
Rb	Sr	In	Sn	Sb	Te	I		Xe
Cs	Ba	Tl	Pb	Bi	Po*	At*		Rn*
Fr*	Ra*							

“ความเป็นโลหะของธาตุลดลงจากซ้ายไปขวา (คาบเดียวกัน) และ เพิ่มขึ้นจากบนลงล่าง (หมู่เดียวกัน)”

- สารประกอบไม่มีสี

Sodium chloride: NaCl

Barium sulfate: BaSO_4

Potassium chlorate: KClO_3

- การทดสอบเปลวไฟ (Flame test)

Li	Crimson red
Na	Yellow
K	Pale violet
Rb	Violet
Cs	Bluish

Na^+

Ba^{2+}

K^+

ธาตุไฮโดรเจน (Hydrogen, $1s^1$)

IA

H
Li
Na
K
Rb
Cs
Fr

- ธาตุไฮโดรเจนเป็นธาตุที่มีมากที่สุดในระบบสุริยะจักรวาล รองลงมาคือฮีเลียม (He)
- มีจุดหลอมเหลวเท่ากับ $-252.7\text{ }^{\circ}\text{C}$ และ จุดเดือดเท่ากับ $-259.1\text{ }^{\circ}\text{C}$
- ที่อุณหภูมิและความดันปกติ ธาตุไฮโดรเจนจะอยู่ในรูปของแก๊สไฮโดรเจน (H_2) คล้ายกับธาตุฮาโลเจน (X_2) ซึ่งจัดเป็นโมเลกุลไม่มีขั้ว จึงไม่ละลายน้ำที่จัดเป็นโมเลกุลมีขั้ว
- แก๊สไฮโดรเจน (H_2) เป็นแก๊สที่ไม่มีสี ไม่มีกลิ่น และเป็นแก๊สที่มีความหนาแน่นน้อยที่สุด

สมบัติของไฮโดรเจนจะมีทั้งส่วนที่คล้ายคลึงกับโลหะหมู่ 1A และ ธาตุฮาโลเจนหมู่ 7A

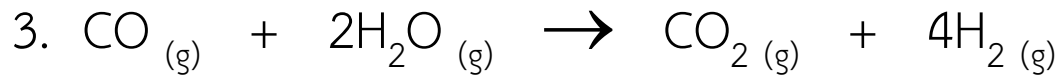
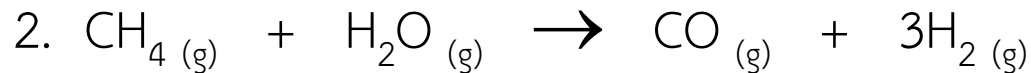
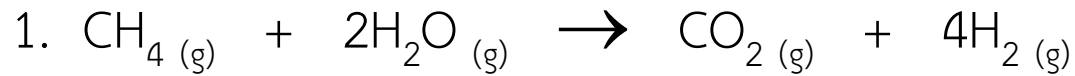
สมบัติที่คล้ายกับโลหะหมู่ 1A

- มีการจัดเรียงอิเล็กตรอนเป็นแบบ $1s^1$ เหมือนกับโลหะหมู่ 1A $\Rightarrow$ เกิดเป็น H^+ ได้
- สามารถเกิดปฏิกิริยากับธาตุฮาโลเจนได้เป็นสารประกอบที่มีสูตรทั่วไปเป็น HX โดยชนิดของพันธะใน HX เป็นพันธะโควาเลนต์ ในขณะที่ธาตุหมู่ 1A เกิดปฏิกิริยากับธาตุฮาโลเจนได้สารประกอบที่มีสูตรทั่วไปเป็น MX ซึ่งชนิดของพันธะใน MX เป็นพันธะไอออนิก

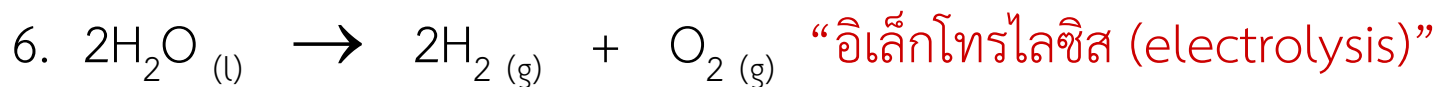
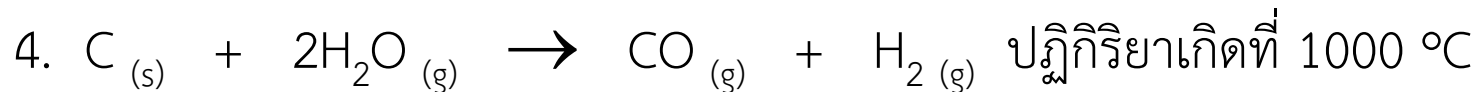
สมบัติที่คล้ายกับโลหะหมู่ 7A

- ที่อุณหภูมิและความดันปกติ ธาตุไฮโดรเจนจะอยู่ในรูปโมเลกุลของแก๊ส โดยที่หนึ่งโมเลกุลประกอบด้วยสองอะตอม (diatomic molecule) ซึ่งเหมือนกับ X_2 ของฮาโลเจน
- มีสมบัติเป็นอโลหะ คือ มีค่า IE และ EN สูง
- เมื่อทำปฏิกิริยากับโลหะจะสามารถรับอิเล็กตรอนเกิดเป็น “ไฮไดรด์ (hydride, H^-)” เกิดเป็นสารประกอบกับโลหะหมู่ 1A เช่น LiH และ NaH

การเตรียมแก๊สไฮโดรเจนในอุตสาหกรรม

ใช้ Ni เป็นตัวเร่งปฏิกิริยา (catalyst) ที่ 900 °C

ธาตุหมู่ 1A (ns^1 , $n \geq 2$): โลหะอัลคาไลน์ (Alkali metals)

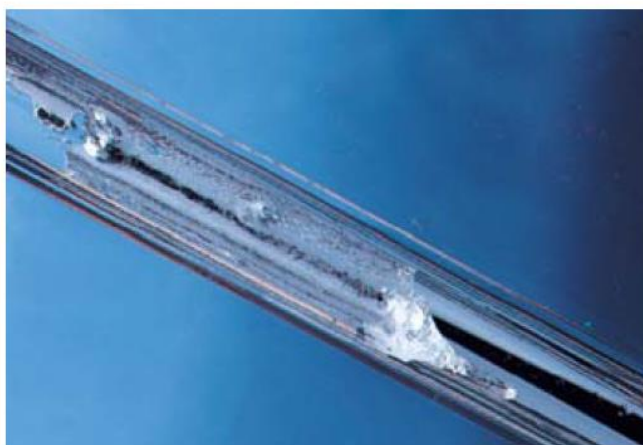
Lithium (Li)

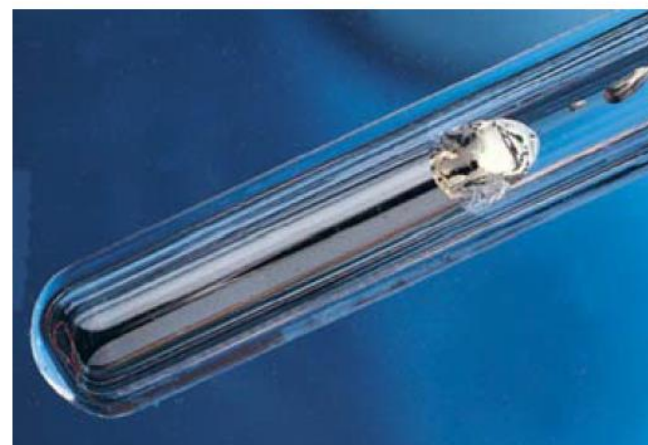
Sodium (Na)

Potassium (K)

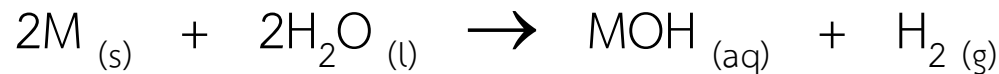

Rubidium (Rb)

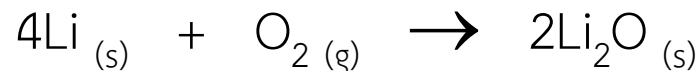

Cesium (Cs)

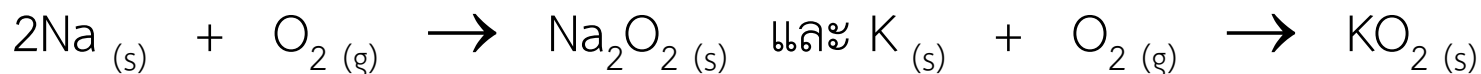
- โลหะอัลคาไลด์ทุกธาตุจะมีค่า IE ต่ำ ดังนั้นจึงมีแนวโน้มที่จะเสียอิเล็กตรอน แล้วเกิดเป็นไอออนที่มีประจุ $+1$ (M^+)
- โลหะอัลคาไลด์ทุกชนิดเป็นโลหะที่ว่องไวในการทำปฏิกิริยา (reactive) มาก จึงไม่ปรากฏในรูปธาตุบริสุทธิ์ แต่มักจะอยู่ในรูปสารประกอบ เช่น Li_2O , $NaCl$, $NaNO_3$ และ KCl
- สารประกอบของโลหะหมู่ 1A ละลายน้ำได้ดี ยกเว้น $LiOH$, Li_2O_3 , Li_3PO_4 , Li_2CO_3 , LiF
- โลหะอัลคาไลด์จะทำปฏิกิริยาอย่างรุนแรงกับน้ำเกิดเป็นสารประกอบไฮดรอกไซด์ (MOH) และแก๊สไฮโดรเจน

- เมื่อโดนอากาศ โลหะอัลคาไลด์จะค่อยๆ ทำปฏิกิริยากับแก๊สออกซิเจน (O_2) เกิดเป็นสารประกอบออกไซด์ และความเงาจะลดลง

- โลหะอัลคาไลด์สามารถทำปฏิกิริยากับแก๊สออกซิเจน (O_2) เกิดเป็นสารประกอบเปอร์ออกไซด์ (peroxide, O_2^{2-}) และซูเปอร์ออกไซด์ (superoxide, O_2^-)

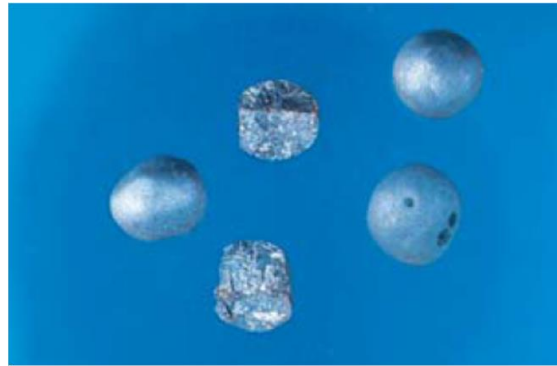

การนำโลหะอัลคาไลน์ไปใช้ประโยชน์

- ลิเทียม (Li) ใช้เป็นขั้วแบตเตอรี่ (Lithium battery) เนื่องจากมีศักยภาพในการให้อิเล็กตรอนที่ดี
- โซเดียม (Na) เป็นธาตุทำปฏิกิริยาได้ว่องไวมาก จึงจำเป็นต้องเก็บในน้ำมัน ในชีวิตประจำวันมีการใช้ประโยชน์จากสารประกอบโซเดียมมากมาย เช่น เกลือแกงหรือโซเดียมคลอไรด์ (NaCl) ซึ่งใช้ในการประกอบอาหาร ผงฟูหรือโซเดียมไฮโดรเจนคาร์บอเนต (NaHCO_3) ซึ่งใช้ในการทำขนมปังให้ฟู เป็นต้น
- ใช้ในการบำบัดโรค เช่น $\text{Li}_2(\text{CO}_3)$ ใช้ในการรักษาความผิดปกติทางอารมณ์และช่วยควบคุมอารมณ์ให้อยู่ในระดับปกติ
- โพแทสเซียม (K) ใช้ทำปุ๋ย เช่น KCl , K_2SO_4 และ KNO_3

ธาตุหมู่ 2A (ns^2 , $n \geq 2$): โลหะอัลคาไลน์เอิร์ท (Alkali earth metals)

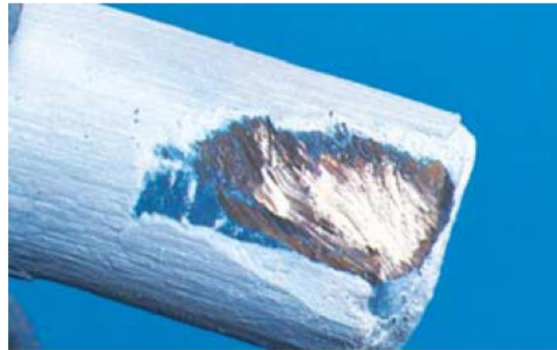
Be Beryllium
Mg Magnesium
Ca Calcium
Sr Strontium
Ba Barium
Ra* Radium

Beryllium (Be)

Magnesium (Mg)

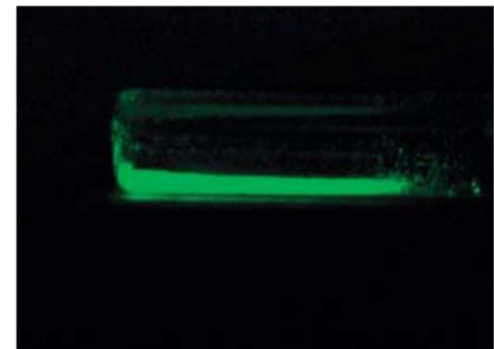
Strontium (Sr)

Barium (Ba)

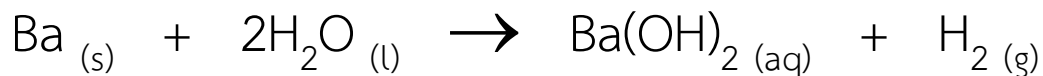

Calcium (Ca)

Radium (Ra)

- เป็นโลหะที่ว่องไวต่อปฏิกิริยา แต่น้อยกว่าโลหะแอลคาไลน์ (หมู่ 1A) ทำให้ไม่ค่อยพบธาตุหมู่ 2A ในรูปธาตุบริสุทธิ์ แต่มักอยู่ในรูปเกลือคาร์บอเนต (CO_3^{2-}) ซัลเฟต (SO_4^{2-}) และคลอไรด์ (Cl^-)
- โลหะอัลคาไลน์เอิร์ทเป็นโลหะเนื้อแข็ง มีความหนาแน่นสูง จุดเดือดและจุดหลอมเหลวสูง นำไฟฟ้าและนำความร้อนได้ดี
- มีแนวโน้มที่จะสูญเสียอิเล็กตรอนเกิดเป็นไอออน $+2$ (M^{2+})
- ความว่องไวของโลหะอัลคาไลน์ในการทำปฏิกิริยากับน้ำแตกต่างกันอย่างมาก Be ไม่ทำปฏิกิริยากับน้ำ ในขณะที่ Mg จะทำปฏิกิริยาช้าๆ กับไอน้ำ ส่วน Ca, Sr และ Ba สามารถทำปฏิกิริยาได้แม้กับน้ำเย็น

- สารประกอบคลอไรด์ โบรไมด์ ไอโอดิด ไนเตรต คลอเรต (ClO_3^-) เพอร์คลอเรต (ClO_4^-) ของโลหะหมู่ 2A ละลายน้ำได้ดี แต่สารประกอบฟลูออไรด์ ไฮดรอกไซด์ (OH^-) ซัลไฟด์ (S^{2-}) ซัลเฟต ไฮโดรเจนฟอสเฟต (HPO_4^{2-}) และออกซาเลต ($\text{C}_2\text{O}_4^{2-}$) ของโลหะหมู่ 2A ไม่ละลายน้ำ ยกเว้น MgSO_4 ละลายน้ำได้ดี

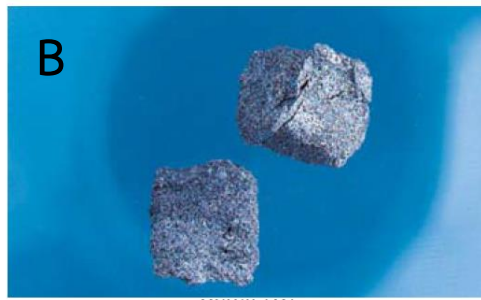
การนำโลหะอัลคาไลน์เอิร์ทไปใช้ประโยชน์

- Be มีสีเทาเหมือนเหล็ก แข็งแรง น้ำหนักเบา แต่เปราะ ซึ่งส่วนใหญ่ใช้เป็นตัวที่ทำให้โลหะผสมแข็งขึ้น (โดยเฉพาะทองแดงเบริลเลียม ใช้ทำส่วนประกอบของเรือเดินทะเล)
- Mg ใช้เป็นตัวผสมโลหะเพื่อทำโลหะผสมอะลูมิเนียม-แมกนีเซียม
MgO ใช้ในอุตสาหกรรมเหล็ก แก้ว ซีเมนต์ การเกษตร อุตสาหกรรมก่อสร้าง
กระป๋องเครื่องดื่ม (aluminium-magnesium alloys)
Mg(OH)₂ ใช้เป็นส่วนผสมในยาสีฟัน และใช้เป็นยาลดกรดในกระเพาะอาหาร
- Ca มันมีความสำคัญต่อสิ่งมีชีวิตโดยเฉพาะในระบบสรีรวิทยาของเซลล์และการยืดหดตัวของกล้ามเนื้อ
CaSO₄ ใช้ในอุตสาหกรรมปูนปลาสเตอร์
- Sr(NO₃)₂ ใช้ทำพลุ ดอกไม้เพลิงสีแดง
- Ba(NO₃)₂ ใช้ทำพลุ ดอกไม้เพลิงสีเขียว

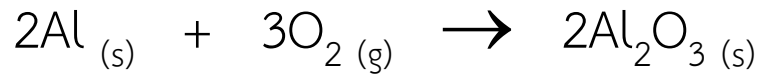
ธาตุหมู่ 3A (ns^2np^1 , $n \geq 2$)

B Boron
Al Aluminium
Ga Gallium
In Indium
Tl Thallium
Nh Nihonium

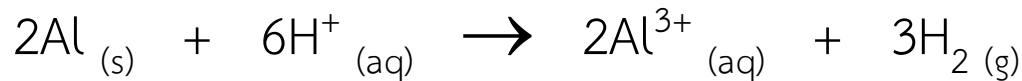

B มีสมบัติเป็นกึ่งโลหะ ส่วนธาตุอื่นๆ เป็นโลหะ

- Al ทำปฏิกิริยากับออกซิเจนในอากาศ เกิดสารประกอบอะลูมิเนียมออกไซด์ ซึ่งอะลูมิเนียมออกไซด์ที่เกิดขึ้นจะปกคลุมผิวของ Al ทำให้ Al มีความว่องไวต่อปฏิกิริยาลดลง และทนต่อการผุกร่อนมากขึ้น

- Al สามารถเกิดปฏิกิริยาเป็นไฮดรอกไซด์ +3 (Al^{3+}) และทำปฏิกิริยากับกรดไฮโดรคลอริก ให้แก๊สไฮโดรเจน

- เกลือซัลเฟต ไนเตรต และไฮไลต์ของโลหะหมู่ 3A นี้ละลายน้ำได้ดี แต่สารประกอบไฮดรอกไซด์ของโลหะหมู่นี้ไม่ละลายน้ำ
- ออกไซด์และไฮดรอกไซด์ของ Al และ Ga มีสมบัติเป็นแอมโฟเทอริก (amphoteric)

การนำธาตุหมู่ 3A ไปใช้ประโยชน์

- โบรอน (B)

Borosilicate glassware
เช่น beakers และ test tube

Boron carbide ใช้เป็นแผ่น
กันกระสุนในเสื้อกันกระสุน

- อะลูมิเนียม (Al)

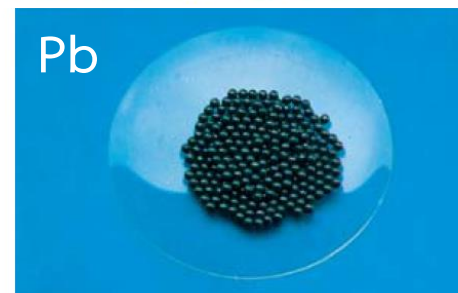
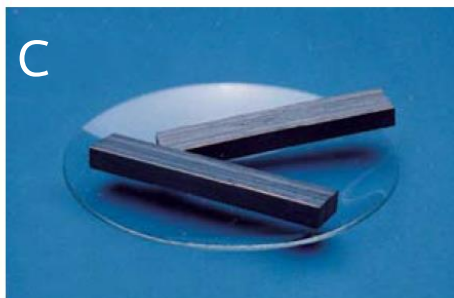
เป็นวัสดุทำ automobiles, aircraft, trucks, railway cars, marine vessels, bicycles,
Packaging (cans, foil)

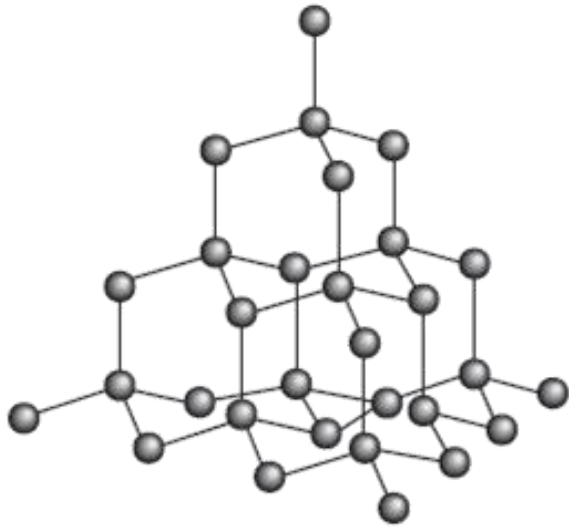
ธาตุหมู่ 4A (ns^2np^2 , $n \geq 2$)

- มีทั้งอโลหะ (C) กึ่งโลหะ (Si และ Ge) และโลหะ (Sn และ Pb)
ความเป็นโลหะเพิ่มขึ้นเมื่อเลขอะตอมสูงขึ้น
- C พบมากในธรรมชาติในรูปของสารประกอบคาร์บอเนต เช่น CaCO_3
ส่วนธาตุอิสระจะอยู่ในรูปของแกรไฟต์และเพชร

C Carbon
Si Silicon
Ge Germanium
Sn Tin
Pb Lead
Fl Flerovium

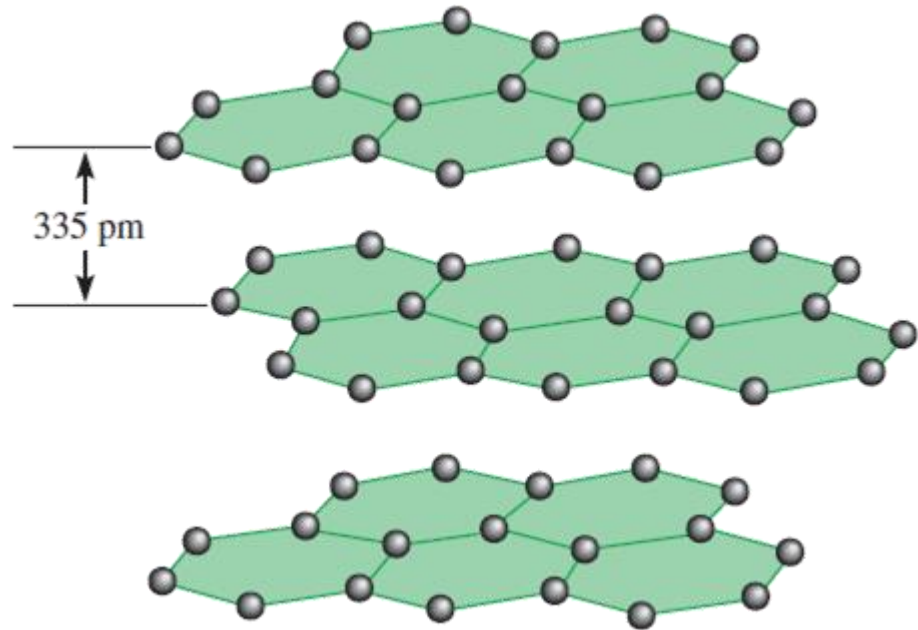

โครงสร้างโมเลกุลของคาร์บอน

เพชร

- sp^3 -C
- เป็นโครงข่ายสามมิติ
- เป็นธาตุที่มีความแข็งที่สุด
- จุดหลอมเหลว 3550°C
- เป็นฉนวนไฟฟ้า

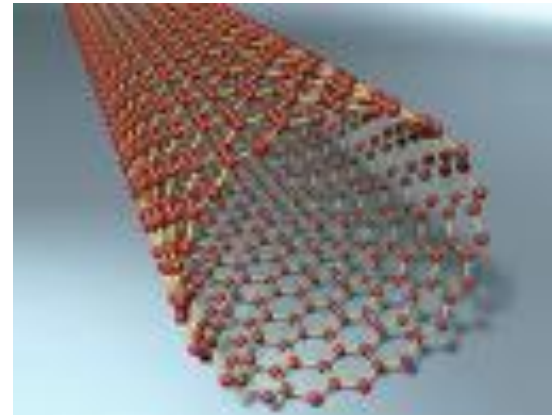
แกรไฟต์

- sp^2 -C
- $2p$ ที่เหลือใช้สร้างพันธะไพ
- นำไฟฟ้าได้เฉพาะในทิศทางตามแนวระนาบของ C
- ระหว่างชั้นยึดด้วยแรงแวนเดอร์วาลส์ที่อ่อน
- สารหล่อลื่น ไส้ดินสอ ผ้าหมึก

ฟูลเลอร์รีน (Fullerenes)

- โมเลกุลโควาเลนต์
- 1 โมเลกุล ประกอบด้วย C 60 อะตอม (C_{60}) เรียกว่า Bulkyball
- โมเลกุลยึดเหนี่ยวกันด้วยแรงระหว่างโมเลกุลอ่อนๆ
- อุณหภูมิการระเหิด 450-500 °C

Carbon nanotube (CNT)

- C จัดเรียงตัวเป็นแผ่น โดยเชื่อมกันเป็นตาข่าย ที่มีรูรูปหกเหลี่ยม แต่มีลักษณะม้วนเข้าหากันเป็นท่อ
- มีความแข็งแรง น้ำหนักเบา และมีความยืดหยุ่น

- สารประกอบของคาร์บอน

CO เป็นแก๊สไม่มีสี ไม่มีกลิ่น มีฤทธิ์เป็นกลาง เกิดจากปฏิกิริยาเผาไหม้ที่ไม่สมบูรณ์

CO₂ เป็นแก๊สที่ใช้มากในอุตสาหกรรมน้ำอัดลม สารดับเพลิง และอุตสาหกรรมการผลิตผงฟู (NaHCO₃) และโซดาไฟ (Na₂CO₃)

CO₂ (g) น้ำแข็งแห้ง ใช้ในเครื่องทำความเย็น และการทำฟนเทียม

ธาตุหมู่ 5A (ns^2np^3 , $n \geq 2$)

N Nitrogen
P Phosphorous
As Arsenic
Sb Antimony
Bi Bismuth
Mo Moscovium

Liquid nitrogen (N_2)

White and red phosphorus (P)

Arsenic (As)

Antimony (Sb)

Bismuth (Bi)

มีทั้งอโลหะ (N และ P) กึ่งโลหะ (As และ Sb) และโลหะ (Bi)

- ธาตุไนโตรเจนที่อุณหภูมิและความดันปกติจะอยู่ในรูป $\text{N}_2 (\text{g})$ และสามารถเกิดสารประกอบออกไซด์ได้หลายรูป เช่น $\text{NO} (\text{g})$, $\text{N}_2\text{O} (\text{g})$, $\text{NO}_2 (\text{g})$, $\text{N}_2\text{O}_4 (\text{g})$ และ $\text{N}_2\text{O}_5 (\text{s})$
- กรดไนตริก (HNO_3) และกรดฟอสฟอริก (H_3PO_4) เกิดจากการทำปฏิกิริยาของออกไซด์กับน้ำ

$$\text{N}_2\text{O}_5 (\text{s}) + \text{H}_2\text{O} (\text{l}) \rightarrow \text{HNO}_3 (\text{aq})$$

$$\text{P}_4\text{O}_{10} (\text{s}) + 6\text{H}_2\text{O} (\text{aq}) \rightarrow 4\text{H}_3\text{PO}_4 (\text{aq})$$
- Bi เป็นโลหะ แต่จะไม่ว่องไวต่อการเกิดปฏิกิริยาเมื่อเทียบกับโลหะหมู่ 1A-4A

ธาตุหมู่ 6A (ns^2np^4 , $n \geq 2$)

O Oxygen
S Sulfur
Se Selenium
Te Tellurium
Po* Polonium
Lv Livermorium

Sulfur (S_8)

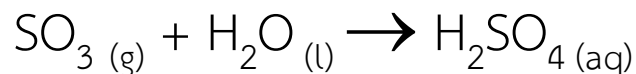

Selenium (Se_8)

Tellurium (Te)

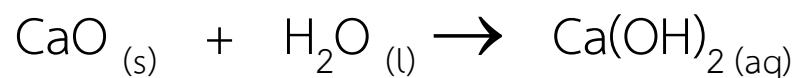
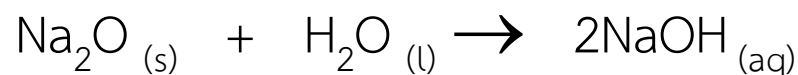
- O, S และ Se เป็นธาตุโลหะ ขณะที่ Te และ Po เป็นสารกึ่งโลหะ
- ที่อุณหภูมิและความดันปกติจะอยู่ในรูป O, S และ Se จะอยู่ในรูป O_2 , S_8 และ Se_8 ตามลำดับ
- O มีแนวโน้มที่จะรับอิเล็กตรอน 2 ตัว เกิดเป็น ออกไซด์ (oxide, O^{2-}) โดยมักพบในสารประกอบไอออนิกหลายชนิด
- กรดซัลฟิวริก (H_2SO_4) เกิดจากการทำปฏิกิริยาของซัลเฟอร์ไตรออกไซด์กับน้ำ

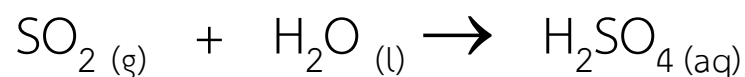
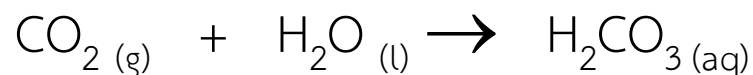
สารประกอบออกไซด์ (Oxide compounds)

“สารประกอบของธาตุหนึ่งๆ กับธาตุออกซิเจนในรูปของไอออนที่มีประจุ -2 (O^{2-})”

- ธาตุโลหะหมู่ 1A และ 2A เกิดสารประกอบออกไซด์ที่มีสมบัติเป็นเบส เมื่อละลายน้ำ

- ธาตุอโลหะหมู่ 3A - 7A เกิดสารประกอบออกไซด์ที่มีสมบัติเป็นกรด เมื่อละลายน้ำ

- ออกไซด์ของอโลหะบางชนิด มีสมบัติของละลายที่เป็นกลาง เช่น H_2O , CO , N_2O และ NO
- ออกไซด์ของ Be (BeO) และ Al (Al_2O_3) มีสมบัติเป็นได้ทั้งกรดและเบส

ตัวอย่าง การเปรียบเทียบความเป็นกรดเบสของธาตุในคาบที่ 3

Na_2O	MgO	Al_2O_3	SiO_2	P_2O_5	SO_3	Cl_2O_7
NaOH	Mg(OH)_2	Al(OH)_3	$\text{SiO}_2 \cdot x\text{H}_2\text{O}$	H_3PO_4	H_2SO_4	HClO_4
เบสแก่	เบสอ่อน	กรดอ่อน/ เบสอ่อน	กรดอ่อน	กรดแก่ขึ้น	กรดแก่	

ตัวอย่าง การเปรียบเทียบความเป็นกรดเบสของธาตุในหมู่ที่ 5

N_2O_5 (HNO_3)	กรดแก่
P_4O_{10} (H_3PO_4)	กรดอ่อน
As_4O_{10} (H_3AsO_4)	กรดอ่อน
Sb_4O_6	แอมโฟเทอริก (amphoteric)
Bi_2O_3	เบสอ่อน

ธาตุหมู่ 7A (ns^2np^5 , $n \geq 2$): ธาตุฮาโลเจน (Halogen)

F Fluorine
Cl Chlorine
Br Bromine
I Iodine
At* Astatine
Ts Tennessine

- มีสมบัติเป็นอโลหะ และปรากฏในรูปโมเลกุล X_2 เสมอ
- มีความว่องไวในการเกิดปฏิกิริยามาก และจะไม่พบในรูปของธาตุอิสระเลย จะปรากฏในรูปสารประกอบมากกว่า
- At เป็นสารกัมมันตรังสี
- มีแนวโน้มที่จะรับอิเล็กตรอน 1 ตัว เกิดเป็น เฮไลด์ (halide, X^-) ซึ่งจะทำปฏิกิริยากับโลหะหมู่ 1A และ 2A เกิดเป็นสารประกอบไอออนิก เช่น NaCl, KBr และ $MgCl_2$ เป็นต้น

ธาตุหมู่ 7A (ns^2np^5 , $n \geq 2$): ธาตุฮาโลเจน (Halogen)

F
Fluorine
Cl
Chlorine
Br
Bromine
I
Iodine
At*
Astatine
Ts
Tennessine

ธาตุ	F	Cl	Br	I
สี (X_2)	เหลืองอ่อน	เขียวอ่อน	น้ำตาล	ม่วงเข้ม
จุดหลอมเหลว ($^{\circ}C$)	- 223	- 102	- 7	+114
จุดเดือด ($^{\circ}C$)	- 188	- 34	+ 59	+ 185

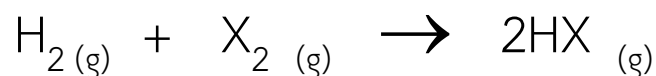

- ธาตุฮาโลเจนสามารถเกิดเป็นสารประกอบกับโลหะอื่นๆ ได้ เช่น PCl_5 และ NF_3
- ในหมู่เดียวกัน โมเลกุลของธาตุหมู่ 7A ที่มีขนาดเล็กกว่า จะสามารถทำปฏิกิริยากับสารประกอบไฮไลต์ที่มีขนาดใหญ่กว่าได้ เนื่องจากมีค่า EN น้อยกว่า

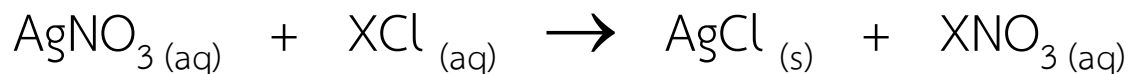
Interhalogen

- สามารถทำปฏิกิริยากับแก๊สไฮโดรเจนเกิดเป็นสารประกอบ “ไฮโดรเจนเฮไลต์ (hydrogen halide)” ซึ่งสามารถละลายน้ำได้ โดย HF เป็นกรดอ่อน ส่วน HCl, HBr และ HI เป็นกรดแก่

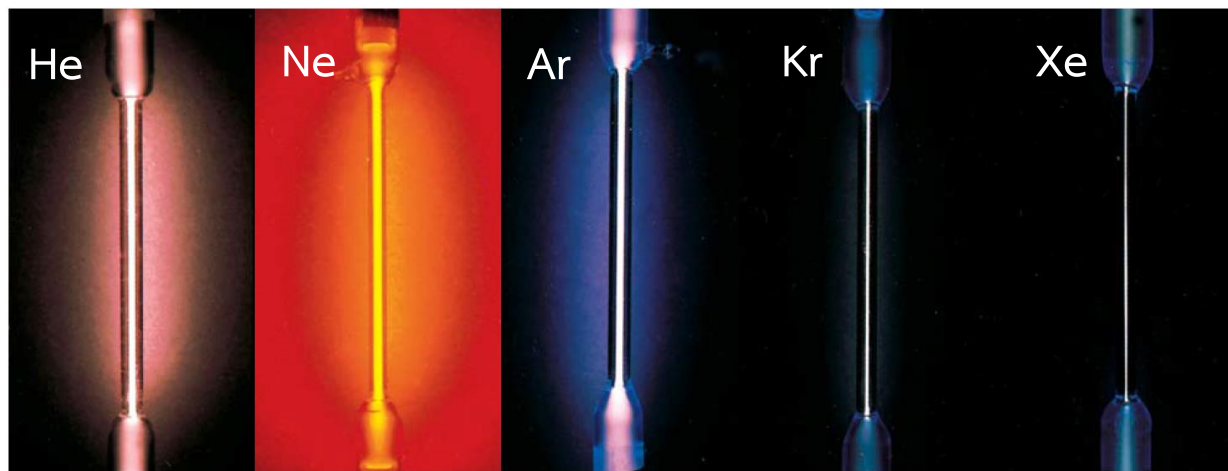
- กรณีที่มีสารประกอบที่สงสัยว่าเป็นสารประกอบคลอไรด์หรือไม่ สามารถทดสอบได้โดยเติมสารละลายซิลเวอร์คลอไรด์ลงไป ถ้าเป็นสารประกอบคลอไรด์จะได้ตะกอนสีขาวขุ่นของซิลเวอร์คลอไรด์ (AgCl)

ธาตุหมู่ 8A (ns^2np^6 , $n \geq 2$): แก๊สมีตระกูล (Noble gas)

He Helium
Ne Neon
Ar Argon
Kr Krypton
Xe Xenon
Rn Radon
Og Oganesson

- มีสถานะเป็นแก๊สที่อุณหภูมิและความดันปกติ โดย 1 โมเลกุลจะมีเพียง 1 อะตอม (monoatomic gas) ซึ่งทุกชนิดไม่มีสี ไม่มีกลิ่น
- ไม่ว่องไวต่อการทำปฏิกิริยา ซึ่งเป็นที่มาของชื่อ “แก๊สเฉื่อย (inert gas)”
- Xe, Kr และ Rn สามารถทำปฏิกิริยาเกิดเป็นสารประกอบได้ เช่น XeF_4 , XeO_3 , XeO_4 , XeOF_4 , KrF_2 และ HArF

4. ธาตุทรานซิชัน

ธาตุทรานซิชัน (transition element) คือ ธาตุหรือไอออนที่มีการจัดเรียงอิเล็กตรอนวงนอกสุดใน d -orbital โดยที่อิเล็กตรอนจำนวนนั้นต้องไม่เต็มใน d -orbital

	3 3B	4 4B	5 5B	6 6B	7 7B	8	9 8B	10	11 1B	12 2B
1 st row transition elements (3d)	21 Sc	22 Ti	23 V	24 Cr	25 Mn	26 Fe	27 Co	28 Ni	29 Cu	30 Zn
2 nd row transition elements (4d)	39 Y	40 Zr	41 Nb	42 Mo	43 Tc	44 Ru	45 Rh	46 Pd	47 Ag	48 Cd
3 rd row transition elements (5d)	57- 71	72 Hf	73 Ta	74 W	75 Re	76 Os	77 Ir	78 Pt	79 Au	80 Hg
4 th row transition elements (6d)	89- 103	104 Rf	105 Db	106 Sg	107 Bh	108 Hs	109 Mt	110 Ds	111 Rg	112 Cn

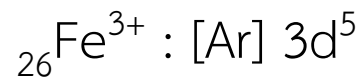
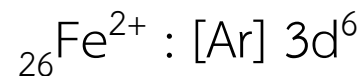
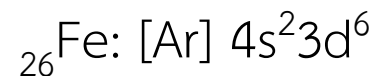
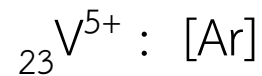
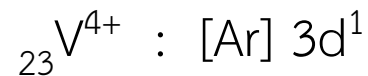
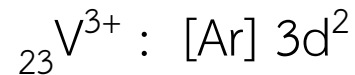
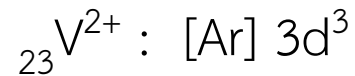
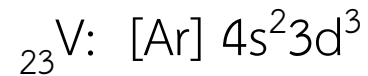
Inner transition

Lanthanide	57 La	58 Ce	59 Pr	60 Nd	61 Pm	62 Sm	63 Eu	64 Gd	65 Tb	66 Dy	67 Ho	68 Er	69 Tm	70 Yb	71 Lu
Actinide	89 Ac	90 Th	91 Pa	92 U	93 Np	94 Pu	95 Am	96 Cm	97 Bk	98 Cf	99 Es	100 Fm	101 Md	102 No	103 Lr

การจัดเรียงอิเล็กตรอน (Electron configuration)

Scandium	$_{21}\text{Sc}$	$1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^6 4s^2 3d^1 \Rightarrow [\text{Ar}] 4s^2 3d^1$	
Titanium	$_{22}\text{Ti}$	$1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^6 4s^2 3d^2 \Rightarrow [\text{Ar}] 4s^2 3d^2$	
Vanadium	$_{23}\text{V}$	$1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^6 4s^2 3d^3 \Rightarrow [\text{Ar}] 4s^2 3d^3$	
Chromium	$_{24}\text{Cr}$	$1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^6 4s^1 3d^5 \Rightarrow [\text{Ar}] 4s^1 3d^5$	การบรรจุแบบครึ่ง (half-filled)
Manganese	$_{25}\text{Mn}$	$1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^6 4s^2 3d^5 \Rightarrow [\text{Ar}] 4s^2 3d^5$	
Iron	$_{26}\text{Fe}$	$1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^6 4s^2 3d^6 \Rightarrow [\text{Ar}] 4s^2 3d^6$	
Cobalt	$_{27}\text{Co}$	$1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^6 4s^2 3d^7 \Rightarrow [\text{Ar}] 4s^2 3d^7$	
Nickel	$_{28}\text{Ni}$	$1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^6 4s^2 3d^8 \Rightarrow [\text{Ar}] 4s^2 3d^8$	
Copper	$_{29}\text{Cu}$	$1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^6 4s^1 3d^{10} \Rightarrow [\text{Ar}] 4s^1 3d^{10}$	การบรรจุแบบเต็ม (full-filled)
Zinc	$_{30}\text{Zn}$	$1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^6 4s^2 3d^{10} \Rightarrow [\text{Ar}] 4s^2 3d^{10}$	

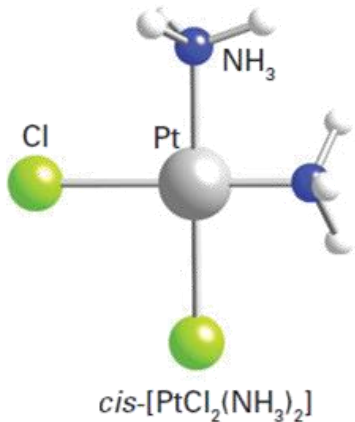
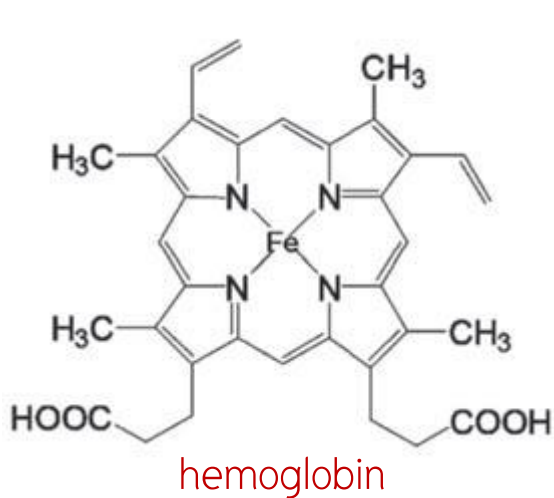
การเกิดเป็นไอออนบวก (อะตอมสูญเสีย e^-)

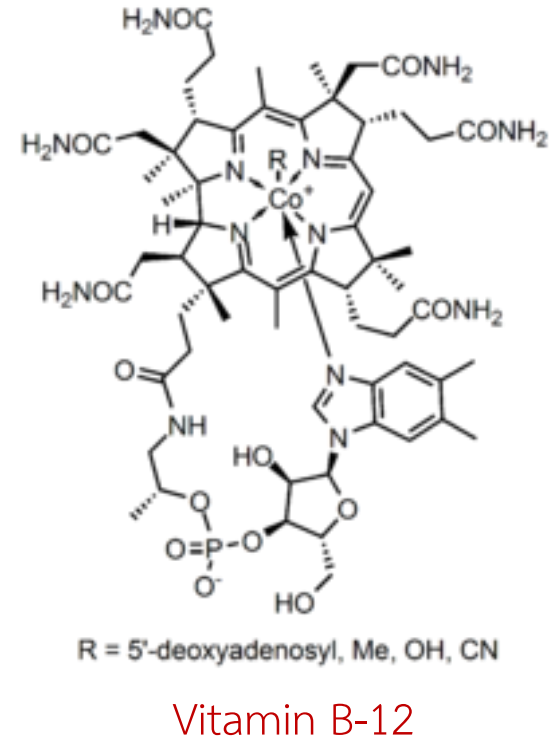
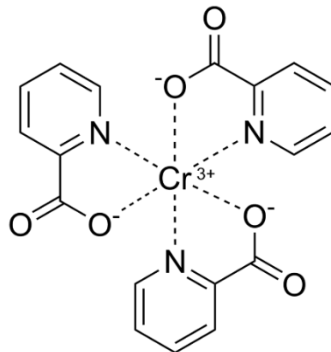
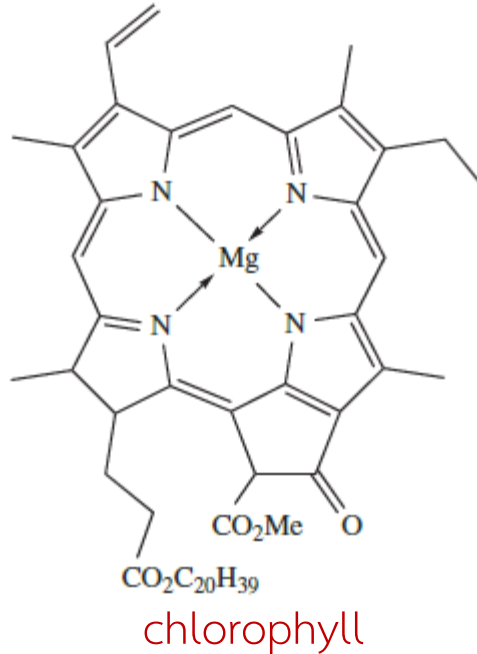
3d e^- หลุดออกทีหลัง 4s e^- เพราะ 3d orbital มีอำนาจการทะลุทะลวง (penetrate) ดีกว่า 4s orbital ทำให้ 3d e^- เข้าใกล้นิวเคลียสได้มากกว่า 4s e^-

สมบัติทั่วไปของธาตุทรานซิชัน

- ธาตุทรานซิชันที่อยู่ในหมู่เดียวกันจะมีสมบัติทางเคมีและทางกายภาพคล้ายกัน
- มีแนวโน้มเกิดเป็นสารเชิงซ้อน หรือ สารประกอบโคออร์ดิเนชัน (coordination compound)

Cisplatin “chemotherapy”

- มีสมบัติการเป็นแม่เหล็ก
- ธาตุทรานซิชันมีความว่องไวต่อการเกิดปฏิกิริยากับออกซิเจนในอากาศ เกิดเป็นสารประกอบออกไซด์ซึ่งจะเคลือบเป็นผิวด้านนอกของโลหะเอาไว้ ทำให้ทนทานต่อการเกิดปฏิกิริยากับกรดได้ดีขึ้น เช่น Fe_2O_3 และ Cr_2O_3 เป็นต้น โดย Cr นิยมใช้เป็นวัสดุเคลือบผิวโลหะชนิดอื่นเพื่อป้องกันการผุกร่อนรวมทั้งการเคลือบโครเมียม (chromium plating)

- กรณี Au, Ag, Pt และ Pd จะไม่เกิดออกไซด์

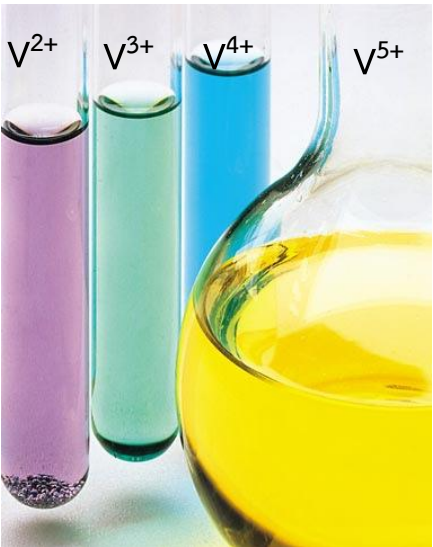
- ธาตุทรานซิชันมีความหนาแน่นสูง จุดเดือดจุดหลอมเหลวสูง และมีค่าความร้อนของการหลอมและการกลายเป็นไอ มากกว่าโลหะอัลคาไลน์และโลหะอัลคาไลน์เอิร์ธ เนื่องจากมีขนาดของอะตอมและไอออนเล็ก และโครงสร้างแบบจัดเรียงตัวชิดที่สุดเป็นส่วนใหญ่ ทำให้มีลักษณะพันธะเป็นพันธะโลหะที่แข็งแรง
- ธาตุทรานซิชันมีนำไฟฟ้าและความร้อนสูง โดย Ag เป็นตัวนำที่ดีที่สุด และ Cu รองลงมา

สมบัติทางกายภาพของธาตุ K ถึง Zn

	1A	2A	Transition Metals								2B	
	K	Ca	Sc	Ti	V	Cr	Mn	Fe	Co	Ni	Cu	Zn
Atomic radius (pm)	227	197	162	147	134	130	135	126	125	124	128	138
Melting point (°C)	63.7	838	1539	1668	1900	1875	1245	1536	1495	1453	1083	419.5
Boiling point (°C)	760	1440	2730	3260	3450	2665	2150	3000	2900	2730	2595	906
Density (g/cm³)	0.86	1.54	3.0	4.51	6.1	7.19	7.43	7.86	8.9	8.9	8.96	7.14

■ มีเลขออกซิเดชันได้หลายค่า ยกเว้นหมู่ 3B

Sc	Ti	V	Cr	Mn	Fe	Co	Ni	Cu
				+7				
			+6	+6	+6			
		+5	+5	+5	+5			
	+4	+4	+4	+4	+4	+4		
+3	+3	+3	+3	+3	+3	+3	+3	+3
	+2	+2	+2	+2	+2	+2	+2	+2
								+1

- สารประกอบส่วนใหญ่มีสี (ยกเว้นหมู่ 3B) ขณะที่สารประกอบของธาตุกลุ่ม s และ p ไม่มีสี

ตัวอย่างสีของสารละลายของ
โลหะไนเตรตบางตัว: $M(NO_3)_x$

ไอออนของโลหะ	สีของสารละลายในน้ำ
Cr^{3+}	น้ำเงินเข้ม
Mn^{2+}	ชมพูอ่อน
Fe^{2+}	เขียวอ่อน
Fe^{3+}	น้ำตาลเหลือง
Co^{2+}	ชมพู
Ni^{2+}	เขียว
Cu^{2+}	น้ำเงิน

ตัวอย่างสารประกอบของเหล็ก

FeO (สีดำ)

$\text{FeSO}_4 \cdot 7\text{H}_2\text{O}$ (สีเขียว)

$\text{FeCl}_3 \cdot n\text{H}_2\text{O}$ (สีเหลือง)

FeS (สีดำ)

การนำเหล็กไปใช้ประโยชน์

เหล็กกล้าชนิดต่าง ๆ

ชนิด	องค์ประกอบ (% โดยมวล)								การใช้งาน
	C	Mn	P	S	Si	Ni	Cr	อื่นๆ	
ธรรมดา	1.35	1.65	0.04	0.05	0.06	-	-	Cu (0.2-0.6)	เหล็กแผ่น เครื่องมือ
แข็งแรง พิเศษ	0.25	1.65	0.04	0.05	0.15-0.9	0.4-1.0	0.3-1.3	Cu (0.01-0.08)	งานก่อสร้าง
ไร้สนิม (สแตนเลส)	0.03-1.2	1.0-10	0.04-0.06	0.03	1-3	1-22	4.0-27	-	เครื่องครัว ใบมีดโกน

ตัวอย่างสารประกอบของเหล็ก

Cu_2O (สีแดง)

CuO (สีดำ)

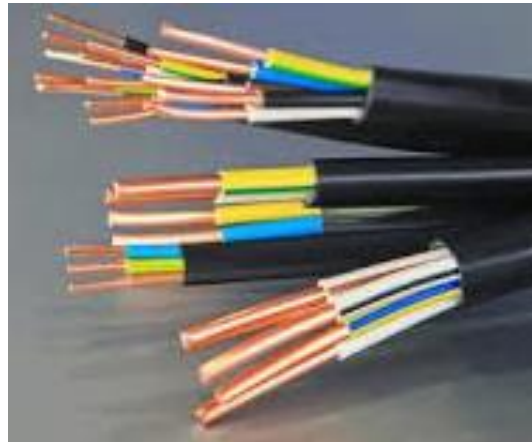
CuS (สีดำ)

$\text{CuSO}_4 \cdot 5\text{H}_2\text{O}$ (สีฟ้า)

การนำทองแดงไปใช้ประโยชน์

- สายไฟฟ้า วงจรไฟฟ้า และเครื่องมือไฟฟ้าต่าง ๆ
- ผลิตภัณฑ์ หรือเครื่องประดับต่าง ๆ
- โลหะผสม (อัลลอย) และใช้เคลือบผิวของโลหะ

โลหะเงินตรา (Coinage metal)

ธาตุตระกูลทองแดง

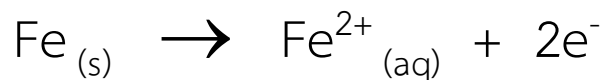
Cu (ทองแดง)

Ag (เงิน)

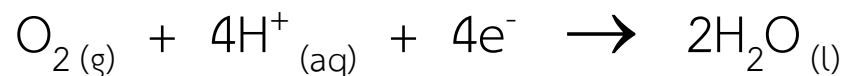
ทองคำ (Au)

■ ปฏิกริยาของเหล็ก

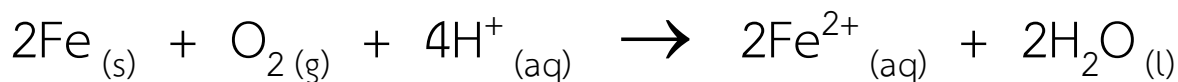
การเกิดสนิมเหล็ก ($\text{Fe}_2\text{O}_3 \cdot x\text{H}_2\text{O}$) ซึ่งมีลักษณะเป็นชั้นสีน้ำตาลที่ผิวโลหะ ปฏิกริยาการเกิดสนิมของเหล็กค่อนข้างซับซ้อน แต่เชื่อกันว่ามีขั้นตอนหลักคือการเกิดปฏิกิริยารีดอกซ์ที่ผิวโลหะในสถานะที่มีแก๊สออกซิเจนและน้ำหรือความชื้นในอากาศ ดังนี้

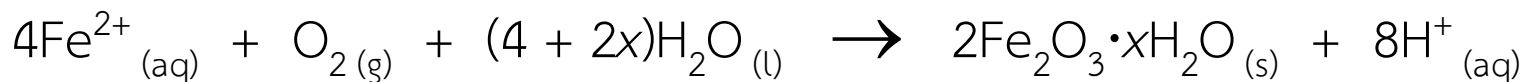
อิเล็กตรอนที่เหล็กให้ออกมาจะรีดิวซ์แก๊สออกซิเจนในบรรยากาศ ดังสมการ

ปฏิกิริยารีดอกซ์รวม คือ

กรด (H^+) ในปฏิกิริยาได้จากปฏิกิริยาระหว่าง CO_2 ในบรรยากาศกับน้ำ จากนั้น Fe^{2+} จะถูกออกซิไดส์ด้วยออกซิเจนเกิดเป็นเหล็ก(III) ออกไซด์ที่มีน้ำผลึกไม่คงที่ เรียกว่า สนิม ดังสมการ

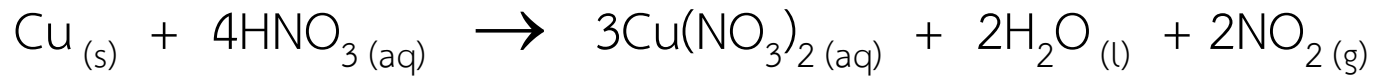

การป้องกันการเกิดสนิมหรือป้องกันเหล็กจากการผุกร่อน

- ใช้สีเคลือบผิวโลหะ
- ผสมเหล็กกับโลหะชนิดอื่นเป็นโลหะผสม เช่น เหล็กกล้าไร้สนิม เป็นโลหะผสมของเหล็กกับโครเมียมซึ่งจะทำให้เกิดชั้นโครเมียมออกไซด์เคลือบผิวป้องกันการกัดกร่อน หรืออาจเคลือบเหล็กด้วยชั้นของโลหะอีกชนิด เช่น Sn (ดีบุก) และ สังกะสี (Zn) เป็นต้น

ปฏิกิริยาของทองแดง

- ทองแดงจะทำปฏิกิริยากับกรดซัลฟิวริกและกรดไนตริกเข้มข้นที่ร้อนเท่านั้น ทำให้เกิดแก๊สไนโตรเจนไดออกไซด์ (NO_2) ซึ่งเป็นแก๊สพิษสีน้ำตาลเหลือง มีกลิ่นฉุนทำให้หายใจไม่ออก ดังสมการ

- ทองแดงในสารประกอบส่วนใหญ่มีเลขออกซิเดชัน +1 และ +2 โดย Cu^+ จะมีความเสถียรน้อยกว่าและเมื่ออยู่ในสารละลายสามารถเกิดปฏิกิริยาดิสพรอพอร์ชันเนชัน (Disproportionation) เป็นโลหะทองแดง และ Cu^{2+} ได้ ดังสมการ

